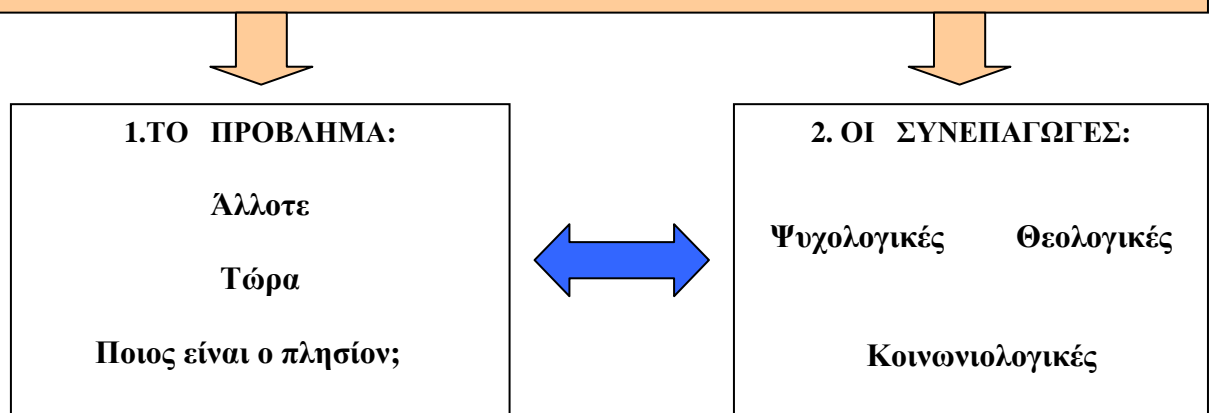

**Η παραβολή του σπλαχνικού Σαμαρείτη: Ο πλησίον μας κι εμείς.
Μέθοδος Project (Ερευνητική Διαθεματική Εργασία).**

Προοργανωτής: πλησίον/ μη πλησίον, συνάνθρωπος, στερεότυπο, αγάπη χωρίς σύνορα.

Προοργανωτής: λέξεις – έννοιες κλειδιά που αποτελούν το σημείο αναφοράς μου σε κάθε διδακτική ενότητα, καθοδηγούν το μαθησιακό στόχο μου, περιστρέφονται στο μαθησιακό στόχο και δομούν τη γνωσιολογική συνέχεια ως εφόδιο για τις διδακτικές ενότητες που ακολουθούν. Στα καινούρια βιβλία ο προοργανωτής παρουσιάζεται σε μη τακτική βάση εμβόλιμα -αντί στην αρχή της κάθε διδακτικής ενότητας- στο μέρος των διδακτικών δραστηριοτήτων.

1. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ:

Η 1^η ομάδα μαθητών χωρίζεται από το διδάσκοντα σε τρεις υποομάδες¹. Αυτές θα προβούν στη παραγωγή υλικού- επίλυση προβλήματος- του εστιασμένου στο «Ζήτημα του καθορισμού της έννοιας του πλησίον», εξετάζοντας σε χρονική αντιπαραβολή το αντιθετικό δίπολο συσχετίσεων: «Ο πλησίον τότε και τώρα».

1.1.1. Από την πρώτη υποομάδα (Α1) ζητείται να διερευνήσει το εξής πλαίσιο:

¹ Νοείται ότι οι υποομάδες που λειτουργούν στο πλαίσιο της διαθεματικής διδασκαλίας στην Κοινωνία της Γνώσης είναι κατά κανόνα μεικτής ικανότητας/ δεξιότητας και τα μέλη που τις απαρτίζουν ορίζονται από το διδάσκοντα/ ουσια, ο οποίος γνωρίζει καλά τη δυναμική του κάθε μέλους. Τόσο στην παραγωγή ενός Project όσο και σε μια συνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, ο διδάσκων/ ουσια έχει τη διακριτική ευχέρεια αλλαγής της σύστασης των ομάδων του, δεδομένου ότι τηρείται η εσωτερική συνοχή (της μεικτής δηλαδή δυναμικής και ταυτόχρονης αξιοποίησης της πολλαπλής νοημοσύνης των μαθητών του).

Τι η Ισραηλιτική κοινωνία (το συγκείμενο² της εποχής) σύμφωνα με την Ιστορία των Χρόνων της Καινής Διαθήκης και τις παράλληλες ιστορικές πηγές αποδέχεται, υιοθετεί, και ορίζει ως «πλησίον»; Προβληματίζω τους μαθητές: Η νοοτροπία και ο τρόπος σκέψης της εποχής δεν μπορεί απροβλημάτιστα να δαιμονοποιείται. Επιβάλλεται η εθνογραφική- πολιτισμική και ιστορική έρευνα μιας σειράς από:

- **Προϋποθέσεις:** Εθνική ανασφάλεια και ξενοφοβία: να διερευνηθούν τα αίτια:
 1. Πολιτισμικά κλειστή τοπική κοινωνία. Μπορούν οι μαθητές εδώ να παρουσιάσουν επίσης την ταξική πυραμίδα του συγκείμενου της εποχής. Κλειστή κοινωνία αμάθειας και πολιτικής ρευστότητας. Αίτιο: η ανασφάλεια που επέφερε στην περιοχή η Ρωμαϊκή παντοδυναμία, αφαιμάσσοντας τα πάντα.
 2. Ανάγκη φυσικής επιβίωσης: φτώχεια στη συντριπτική πλειοψηφία του λαού και εκμετάλλευση από τους πολιτικούς και θρησκευτικούς άρχοντες (ανώτερα στρώματα της ταξικής πυραμίδας) που συμπορεύονται με τους Ρωμαίους κατακτητές.
 3. Ανάγκη πολιτισμικής (ιδεολογικής) επιβίωσης. Αίτιο: ο θρησκευτικός συγκρητισμός που επικρατεί στη Μεσογειακή λεκάνη και η απώλεια κάθε μορφής ταυτότητας μεταξύ των λαών. Να διερευνηθεί ιστοριοκοινωνιολογικά το γεγονός.
 4. Ανάγκη εθνικής συνοχής. Αίτιο: η Ρωμαϊοκρατία ως η πρώτη ιστορική δύναμη μιας παγκοσμιοποιημένης οικονομίας.

Δεδομένα:

1. Πολιτισμικές και (λανθάνουσας) θρησκευτικής υφής προφορικές παραδόσεις που υποδαυλίζουν το (ουτοπικό) συναίσθημα της εθνικής αποκλειστικότητας, προάγοντας κατ'αυτό τον τρόπο ένα πρόιμο για την εποχή σωβινισμό – εθνοφυλετισμό. Εμπλοκή Εθνογραφίας, Ιστορίας, Γεωγραφίας.

² Συγκείμενο ορίζω τις τοπικού χρώματος συνθήκες και κοινωνικοπολιτισμικές συνήθειες που επικρατούν σε κάθε εποχή και διαμορφώνουν κατά αντίστοιχο τρόπο τη σκέψη και τον ηθικό προβληματισμό των συγκεκριμένων ανθρώπων.

2. Μακροχρόνιες διαταραχές στις σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς (γείτονας= απειλή θρησκευτικής- πολιτισμικής- οικονομικής επιβίωσης).Εμπλοκή Ιστορίας + Γεωγραφίας.

3. Προκαταλήψεις που συνοδεύουν αυτές τις διασαλευμένες σχέσεις γειτονίας, η έννοια των «εθνικών συνόρων» και η αρνητική συμβολή του στερεότυπου «μη πλησίον».

Να διερευνηθεί από την ομάδα η σημασία της έννοιας «στερεότυπο³». Η εμπέδωση της έννοιας αυτής αποτελεί βασικό στάδιο **μεταγνώσης**. Μεταγνώση καλείται το είδος της γνώσης εκείνης, που μεταφερομένη σπειροειδώς από τα προηγούμενα στα επόμενα μαθήματα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί δημιουργικά στη μαθησιακή διαδικασία και που συνδέει αυτά που ο μαθητής γνώριζε, αυτά που διδάσκεται τώρα κι αυτά που θα γνωρίσει στη συνέχεια. Η στοχοθεσία στη μεταγνώση που προσφέρω, παρέχεται, αλλά και ελέγχεται, από τον προοργανωτή μου.

Συνεπαγωγές:

-
- ³ **Στερεότυπο:** Ορίζεται η γεμάτη προκαταλήψεις λαθεμένη εκτίμηση που έχω για λαούς, ιδεολογίες, καταστάσεις. Νοείται ότι ο διδάσκων/ ουσια παρέχει το βοηθητικό υλικό ή βοηθά την ομάδα στη διερεύνηση του κατάλληλου πληροφοριακού υλικού με σεβασμό στο συγκεκριμένο Νοητικό-Γνωστικό στάδιο ανάπτυξης των παιδιών της Β΄ Γυμνασίου. Προϋπόθεση κατανόησης της έννοιας «στερεότυπο» από τα παιδιά της συγκεκριμένης ηλικίας, η προεργασία του καθηγητή.
 - **Προτεινόμενες δραστηριότητες εμπέδωσης της έννοιας «στερεότυπο»:** Μπορεί παραστατικά ο διδάσκων/ ουσια να γράψει σε καρτέλες προτάσεις που προάγουν την έννοια «στερεότυπο» μεταξύ των πολιτισμών, όπως π.χ. : «Οι αλλοδαποί εργάτες είναι λιγότερο έξυπνοι από ότι οι Κύπριοι», «Οι γυναίκες είναι κατώτερες από τους άνδρες», «Οι εργοδότες προτιμούν τους Ευρωπαίους εργάτες/ τριες σε σύγκριση με Ασιάτες» κ.λ.π. Οι μαθητές (πυρηνική ομάδα) καλούνται από τον καθηγητή να επισημάνουν με κόκκινο μαρκαδόρο τις καρτέλες που προάγουν το στερεότυπο. Με τον τρόπο αυτό οι μαθητές μπορούν να συντάξουν με τη σειρά τους δεκάδες πρωτότυπων συλλογισμών μέσα από τους οποίους παιδαγωγικά και αυτενεργώντας εμπεδώνουν την έννοια. Εφαρμογή στην τάξη: Η υποομάδα ΑΙζητά από τους συμμαθητές να έχουν στο επόμενο μάθημα ένα κόκκινο και ένα πράσινο μαρκαδόρο. Διαμοιράζουν καρτέλες με προτάσεις που άλλες καλλιεργούν κι άλλες αντιτίθενται στο στερεότυπο, ζητώντας από τα υπόλοιπα παιδιά να επισημάνουν με κόκκινο όσες καρτέλες ευνοούν το στερεότυπο και με πράσινο όσες εναντιώνονται στις προκαταλήψεις.

Η διαμόρφωση του στερεότυπου: «Ο πλησίον». Μήπως και τότε υπήρξαν φωνές διαμαρτυρίας και σωστής (θεολογικής έως και διαπολιτισμικής) τοποθέτησης στο ζήτημα; Αν ναι, γιατί;

Η υποομάδα Α2 εστιάζεται στη διερεύνηση του προβληματισμού:

Τι η Εκκλησία αποδέχεται και ορίζει ως «πλησίον»; Γιατί ο Θεάνθρωπος ανατρέπει τα δεδομένα, διαφοροποιεί ριζικά, αντιστέκεται δυναμικά στην κλειστή κοινωνία της εποχής Του και αναδομεί την τότε κοσμοαντίληψη περί του πλησίον; Να διερευνηθούν παράλληλα:

1. Σημεία από τα Ευαγγέλια στα οποία γίνεται αναφορά στον «πλησίον».
2. Αναφορές και συμβολισμοί που υπάρχουν σε παραβολές στην Καινή Διαθήκη.
3. Αντίστοιχες αναφορές σε Επιστολές του Απόστολου Παύλου.
4. Πατερικά Κείμενα των πρώτων χριστιανικών αιώνων⁴.

Η υποομάδα Α3 κατευθύνεται από το διδάσκοντα σε ένα πιο «κοσμοπολίτικο» άνοιγμα:

Καλείται μέσα από επικαιρικού χαρακτήρα αναφορές- άρθρα- εικονικό υλικό σε περιοδικά, εφημερίδες, διαδίκτυο να παρουσιάσει τη σύγχρονη αντίληψη διάφορων και διαφορετικών μεταξύ τους πολιτισμών για το ποιος ορίζεται σε κάθε περίπτωση ως «πλησίον». Υπάρχουν και σήμερα μεταξύ των λαών διαφορετικοί ορισμοί και εκτιμήσεις; Γιατί; Μπορούμε να βρούμε τα αίτια των διαφοροποιήσεων;

Η ομάδα αναμένεται να καταλήξει στο συμπέρασμα πως: Ο τρόπος σκέψης των ανθρώπινων ομάδων που συναποτελούν ένα λαό, ανεξάρτητα από ιστορική εποχή, είναι ο «καθρέφτης» του συγκεκριμένου πολιτισμού. (Σημείο **μεταγνωστικό**⁵)

⁴ Η επιλογή – σταχυολόγηση του παράλληλου υλικού μπορεί να γίνει απευθείας από το διδάσκοντα ή παιδαγωγικότερα, η ομάδα να κατευθυνθεί έμμεσα από το διδάσκοντα (μέσα από συγκεκριμένη προεργασία) στον εντοπισμό και στη διερεύνηση του πρόσθετου υλικού παρμένου από πλειάδα παράλληλου θεματικού υλικού που ο ίδιος παρέχει στα παιδιά. Οι μαθητές δεν μπορούν να διερευνούν αυτενεργώντας λεπτά ζητήματα που άπτονται Δογματικής και Ερμηνευτικής.

⁵ **Μεταγνώση** καλείται το είδος της γνώσης εκείνης, που μεταφερομένη σπειροειδώς από τα προηγούμενα στα επόμενα μαθήματα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί δημιουργικά στη μαθησιακή διαδικασία και που συνδέει αυτά που ο μαθητής γνώριζε, αυτά που διδάσκεται τώρα κι αυτά που θα γνωρίσει στη συνέχεια. Η στοχοθεσία στη μεταγνώση που προσφέρω, παρέχεται –αλλά και ελέγχεται– από τον προοργανωτή.

που σπειροειδώς θα το ξαναδιδασχτεί σε πιο αναβαθμισμένο επίπεδο στη Β΄ και Γ΄ Λυκείου ιδιαίτερα όταν θα διδασχθεί την έννοια «ηθικός προβληματισμός»).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΟΙ ΣΥΝΕΠΑΓΩΓΕΣ:

2.1. Η δεύτερη ομάδα θα εστιαστεί στις συνεπαγωγές του προβλήματος.

2.1.1. Μέρος μαθητών της ομάδας θα διερευνήσει τα ψυχολογικά αίτια που «κτίζουν» τα αόρατα τείχη προς τον «πλησίον» και την αρνητική ψυχολογία των ανθρώπων που δυσκολεύονται ακόμα και σήμερα να αποδεχτούν τον «άλλο». *Αίτιο: η ανασφάλειά μου.* Μπορώ όμως να το αποδεχτώ;

Φάρμακο: η προβολή της λειτουργίας της ενσυναίσθησης. (Εμπλέκω σε ένα διαθεματικό άνοιγμα τη Ψυχολογία). Ενσυναίσθηση: η ικανότητα του να μπορώ να μπαίνω στη θέση του άλλου και να βλέπω τα γεγονότα μέσα από τα δικά του μάτια⁶σε μια προσπάθεια ερμηνευτικής κατανόησης των δικών του συναισθημάτων. Προβάλλοντας τη λειτουργία της ενσυναίσθησης, έχουμε την ευκαιρία να σκηνοθετήσουμε διάφορες δραστηριότητες που σπάζουν τα τείχη του «εγώ» και μας μεταφέρουν στο «εμείς»⁷.

- Υπόδυση ρόλου: Αφού οι μαθητές μελετήσουν τα ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα της εποχής, μπορούν να παρουσιάσουν στην τάξη το μονόλογο-παράπονο ενός Σαμαρείτη καθώς δεν γίνεται αποδεκτός από το γείτονά του, ο οποίος μάλιστα τον θεωρεί όχι απλά υποδεέστερο αλλά «μολυσμένο».
- Ζητώ από την ομάδα να παρουσιάσει εικονικό και άλλο υλικό από τον ημερήσιο τύπο και το διαδίκτυο⁸, μέσα από το οποίο μπορούν να

⁶ Για τη λειτουργία της ενσυναίσθησης ως ψυχολογικής ικανότητας βλέπε: Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books: N.Y.

⁷ Δύσκολα κατορθωτό για το εγωκεντρικό στάδιο που χαρακτηρίζει τη Συναισθηματική Ανάπτυξη στην ηλικία αυτή, αλλά παιδαγωγικά ζητούμενο. Γι αυτό εισηγούμαι τις συγκεκριμένες παιδαγωγικές δραστηριότητες.

⁸ Ανεύρεση όρων στα Ελληνικά: Ρατσισμός, ξενοφοβία.

διεγείρουν ενσυναισθητικά το ενδιαφέρον των συμμαθητών τους.
Παραδείγματα: ο διαχωρισμός (γκετοποίηση) των μαύρων σε συνοικίες στην Αμερική, η εκμετάλλευση ενός αλλοδαπού από το αφεντικό του, η εκδίωξη μιας οικογένειας οικονομικών προσφύγων από τον τόπο μας, η μη αποδοχή του «ξένου» συμμαθητή σε μια σχολική τάξη. Μπορώ να μπω για λίγο στη δική τους θέση; Πως θα ένιωθα άραγε;⁹

- Υποθετικό σενάριο: Φανταστείτε να έχετε πάει για τουρισμό σε μια χώρα. Είστε έτοιμοι να καταλύσετε σε ένα ξενοδοχείο ή να φάτε σε ένα εστιατόριο, αλλά σας σταματά η προειδοποιητική επιγραφή που απαγορεύει σε Κύπριους την είσοδο. Πως θα νιώθατε εκείνη τη στιγμή;

2.1.2. Κοινωνιολογικές και θεολογικές συνεπαγωγές (επιπτώσεις):

Η ομάδα καλείται να παρουσιάσει τις συνεπαγωγές-επιπτώσεις σε μια μεταφορά από τη ψυχολογία των ανθρώπων, στο κοινωνικό σύνολο. Αναμένεται να προβληθούν από τα παιδιά:

- Οι θετικές συνεπαγωγές: Στο πρόσωπο του «άλλου» βλέπω τον εαυτό μου. Κατ' επέκταση τον ίδιο το Θεό. Συνεπώς, αρνούμαι να αδικήσω, γίνομαι κοινωνικός εργάτης της δικαιοσύνης και της αδελφότητας.
- Οι αρνητικές συνεπαγωγές: Αποκλεισμός, συναίσθημα αποκλειστικότητας, κοινωνική αποκοπή από το σύνολο. Αντικοινωνικότητα, σκληροκαρδία σε φιλικό, τοπικό, παγκόσμιο επίπεδο, άρνηση του «άλλου»: πόλεμος, ανταγωνισμός, εκμετάλλευση. Θεολογική προέκταση: η αποκοπή από το συνάνθρωπο = αποκοπή από το Θεό= αστοχία, απομάκρυνση από το στόχο μου, αμαρτία. Στόχος μου η ένωση με τον Τριαδικό Θεό μέσα από την χωρίς φραγμούς, όρια και διακρίσεις για το συνάνθρωπο.

⁹ Να ληφθεί υπόψη ότι τα παιδιά της ηλικίας αυτής συναισθηματικά με βάση τα Ψυχολογικά Στάδια Ανάπτυξης (Bloom 1956, Gagne 1957, Flavell 1963) δεν αποδέχονται την απόρριψη από τους άλλους, εγκεντρισμένα στα τείχη του «εγώ». Συνεπώς, οι δραστηριότητες ενσυναίσθησης που προτείνονται, ευελπιστούμε πως θα τα προβληματίσει.

Προτεινόμενες δραστηριότητες:

Μέλη της ομάδας¹⁰ μπορούν να παρουσιάσουν την ακόλουθη σχηματοποίηση της έννοιας «Ο πλησίον»:

- Αφού προμηθευτούν 5 χαρτόνια διαφορετικού χρώματος, σχηματίζουν σε κάθε χαρτόνι ένα κύκλο. Η διάμετρος του κάθε κύκλου μεγεθύνεται 8-10 εκατοστά από τον προηγούμενο. Κόβουν τους 5 διαφορετικού χρώματος και μεγέθους κύκλους, κολλώντας τους σε ομόκεντρη διάταξη με τη σειρά από το μεγαλύτερο (βάση) προς τον μικρότερο κύκλο (πυρήνα). Στον μικρότερο κύκλο γράφουν τη λέξη «εγώ», στον αμέσως επόμενο τα ονόματα των μελών της οικογένειάς τους, στον τρίτο κύκλο την πόλη ή το χωριό τους, στον τέταρτο τη χώρα τους και με τον τελευταίο συμβολίζουν ολόκληρο τον κόσμο. Στον τελευταίο κύκλο-που είναι σχηματικά ο μεγαλύτερος, η ομάδα γράφει διάφορες έννοιες-λέξεις που όλες μαζί εκφράζουν την έννοια «ο πλησίον». Στη συνέχεια, κολλούν βελάκια με αντίθετη φορά από τον πυρήνα στον τελευταίο κύκλο και το αντίστροφο. Η αξία της κατασκευής εστιάζεται στη μετάβαση από τη μια περιοχή στην άλλη, το άνοιγμα στο «εμείς». Από την κάθε λέξη που έχουν γράψει στον σχηματικά ευρύτερο κύκλο, ξεκινούν ένα βέλος το οποίο διαπερνά όλες τις περιοχές και καταλήγει στον πυρήνα. Το «εγώ» του πυρήνα δέχεται την πρόσκληση-πρόκληση να αντιστρέψει την κίνηση, δηλαδή να κατευθυνθεί μέσα από τους ομόκεντρους κύκλους προς την περιφέρεια, τον κόσμο-κόσμημα της δημιουργίας αγαπητικά¹¹.
- Αξιοποιώντας το συγκεκριμένο στάδιο Γνωστικής και Νοητικής Ανάπτυξης μέσα από την πολλαπλή νοημοσύνη των μαθητών μου η έννοια «πλησίον» μπορεί να αποδοθεί από τα παιδιά εικαστικά μέσα από μια ιστορία χωρίς λόγια σε cartoon, προσφιλή δραστηριότητα για τα παιδιά της ηλικίας αυτής. Τα αποτελέσματα είναι εκπληκτικά ευφάνταστα.

¹⁰ Ανάπτυξη της πολλαπλής νοημοσύνης των μαθητών μας μέσα από δεξιότητες.

¹¹ Πρόκειται πληροφοριακά για τους ομόκεντρους κύκλους- επινόηση των Στωικών φιλοσόφων, οι οποίοι αγαλιάστηκαν πλουραλιστικά από τους Καππαδόκες Ποτέρες.

Διεξαγωγή έρευνας με τίτλο: « Ο Πλησίον τον 21^ο αιώνα»:

Τέλος, σε ένα δεύτερο στάδιο, αφού δηλαδή το όλο θέμα παρουσιαστεί στην τάξη και οι μαθητές εμπεδώσουν τις έννοιες-κλειδιά (βλέπε προοργανωτή) μπορεί ο διδάσκων/ουσα να κατευθύνει την τάξη στη διεξαγωγή έρευνας¹² με δομημένο ερωτηματολόγιο μεταξύ των μαθητών του σχολείου με επίκεντρο την έννοια: «πλησίον». Η έρευνα μπορεί να καλύψει επίσης το γονικό περιβάλλον των μαθητών μας και να εξαχθούν συγκριτικά συμπεράσματα. Στο σημείο αυτό μπορώ κάλλιστα να εμπλέξω σε εθελοντική βάση συναδέλφους άλλων ειδικοτήτων, όπως το σχολικό σύμβουλο και τον καθηγητή των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Τα πορίσματα της έρευνας μπορούν να παρουσιαστούν σε παιδαγωγική συνεδρία του Καθηγητικού Συλλόγου ή να αποτελέσουν αφορμή προβληματισμού για διοργάνωση μιας σχολικής ημερίδας στην οποία θα κληθούν ειδικοί διάφορων ειδικοτήτων για να μιλήσουν στα παιδιά, ενώ τα πορίσματα μπορούν να δημοσιευτούν στο περιοδικό του σχολείου.

¹² Η έρευνα αποτελείται από τρία σημεία:

- **Το θεωρητικό πλαίσιο:** Οι μαθητές με τη βοήθεια/ εποπτεία του διδάσκοντα συντάσσουν το σκεπτικό, τους λόγους, το θεωρητικό με λίγα λόγια πλαίσιο που τους οδήγησε στη συγκεκριμένη έρευνα με θεματικό αντικείμενο την έννοια « Ο Πλησίον στον 21^ο αιώνα». Το θεωρητικό πλαίσιο δεν γνωστοποιείται στους μαθητές και γενικά σε αυτούς που απαντούν ερωτηματολόγια. Αποτελεί τον «πρόλογο» στο ερευνητικό στάδιο που θα ακολουθήσει.
- Την παρουσίαση δείγματος ερωτηματολογίου (άδειο). Προσέχω πάντα τη σύνταξη των προτάσεων σε ένα ερωτηματολόγιο. Οι προτάσεις είναι **κατά κανόνα** καταφατικές: π.χ. Οι μαύροι είναι βρώμικοι, οι αλλοδαποί εργάτες πρέπει να αμείβονται λιγότερο, αδέρφια μας είναι μόνο οι χριστιανοί.
- **Τα πορίσματα:** Παράθεση πορισμάτων και σύγκριση των αρχικών σκέψεων τοποθετήσεων που έγιναν στον πρόλογο με τα πραγματικά-μετρήσιμα πορίσματα: Εξαγωγή συμπερασμάτων.